

Risikovurdering

- elevaktiviteter ved Bodø naturskole

27.04.2020

Hovedgrupper med aktiviteter:

- Kjøkken
- Fritid
- Undervisning

Personalets ansvar:

1. Rektor har ansvaret for at opplæringslovens bestemmelser blir fulgt.
2. Naturskolelærer og øvrig personale skal følge instruksene fra rektor, opplæringslovens bestemmelser, og naturskolens risikovurdering og beredskapsplan.
3. Det er alltid den som i hver enkelt situasjon utfører eller har ansvaret for aktiviteten, som må følge opp alle sider ved denne, også om utstyret fungerer tilfredsstillende.

Ved feltundervisning gjelder følgende:

1. Ingen elever skal utsettes for fare for liv og helse utover begrensningene som gjelder i risikovurderingen og opplæringsloven.
2. Mobiltelefon med oppladet batteri skal alltid medbringes av naturskolelæreren. Telefonen skal være beskyttet mot nedbør i nødvendig grad.
3. Førstehjelpsutstyr (lommeapotek) skal alltid være med. Naturskolelæreren er ansvarlig for at apoteket har riktig innhold.
4. Støttebandasje, sportstape, fyrstikker eller lighter, og kniv (evt multiverktøy) skal alltid være med.
5. Ved undervisning der en eventuelt skadet person risikerer nedkjøling, skal fjellduk (Jerven-duk) alltid være med.
6. Naturskolelæreren må sikre seg at hver enkelt elev har med seg skiftetøy. Ved aktivitet på vann skal skiftetøyet være pakket i vanntett emballasje (pakkpose el l).
7. Naturskolelæreren skal alltid sjekke værmeldingen før aktiviteter på vann og i fjellet. Turen skal legges opp etter vær og vind.
8. Naturskolens beredskapsplan og risikovurdering skal alltid følges.

Kanopadling

Risiko:

- Elever/lærere faller i vannet
- Hypotermi
- Ulykker i forbindelse med håndtering av kano (klemskader osv)
- Redningsvest blir brukt feil, eller har vesentlige mangler

Forebygging:

- Lærertetthet i følgende omfang (minimumskrav):
 - Naturskolelæreren er tilsynsansvarlig
 - Minimum 2 voksne inntil 17 kanoer og 30 elever, der minimum 1 av disse må kunne livredning etter opplæringsloven § 12-1 b ("må være flink til å svømme og dykke, og må kunne livredning")
 - Følgebåt hvis mulig. Motor skal aldri brukes hvis elev(er) ligger i vannet
 - Gode, innarbeidede rutiner for kameratredning/livredning gjennomgås årlig FØR padlesesongen om våren. Årlig gjennomgang av taustige, kanovelt, osv.
 - Naturskolelæreren oppdaterer livredningskurset i tråd med nasjonale føringer
 - Kanopadling skal alltid skje så nært land som mulig
 - Hver person medbringer pakkpose med tørt skifte på kanoturer
 - Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig. Kasteline/tau og reserveåre medbringes i lærerkano.
 - Redningsstige skal være operativ i lærerkano.
 - Mobil medbringes alltid i vanntett pose.
 - Lærer kontrollerer at alle elevene har tatt vest riktig på seg før tur.
 - Alltid gjennomgang av sikkerhet og kameratredning før padling.
 - Værmeldinga sjekkes før turen. Rutevalg skal gjøres basert på rådende vindforhold, og varsel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Lærer 1 tar kontakt med lærer 2 for samkjøring
- Følgebåt tilkalles, hvis tilgjengelig og hensiktsmessig
- Lærer 2 etterser sikkerheten til resten av elevgruppa
- Lærer 1 får oversikt over situasjonen. Er det flere kanoer som er veltet?
- Lærer 1 iverksetter kameratredning:
 - Får personene opp i kanoene
 - Hvis dette ikke er mulig, slepes elevene til land
- Hvis kameratredning ikke er mulig, eller skadeomfanget vurderes som ikke håndterbart for lærer, kontaktes 113
- Klesskifte for å holde vedkommende tørr, førstehjelp mot hypotermi
- Annen nødvendig førstehjelp etter behov

Bading i vassdrag og åpent vann

Risiko:

- Elev faller ut i vannet fra glatte svaberg
- Elev skader seg på skarpe steiner/glasskår og andre gjenstander i vannet
- Elev svømmer for langt ut, blir sliten og klarer ikke å svømme tilbake
- Situasjon oppstår der elev kommer under vann og ikke kommer seg opp igjen (skader seg eller drukner) og må reddes opp av voksne
- Elev hopper eller stuper og treffer bunnen eller steiner
- Flere elever stuper/hopper samtidig og skader hverandre

Forebygging:

- Minimum 1 voksen pr 15 elever må ha godkjent livredningskurs
- Klare instruksjoner til elevene om hvor de kan bade - avgrensning, synlighet osv
- Den voksne med tilsynsansvaret må til enhver tid ha oversikt over alle elevene som er i vannet
- Lærer kontrollerer området for farer
 - Bunnforhold
 - Mulighet for trygg ilandstigning
- Unngå bading fra særlig glatte berg og steder som ikke egner seg for stuping/hopping
 - Etabler køsystem ved stuping/hopping
- Unngå kulper og elver med mye strøm

Tiltak ved avvik (uhell):

- Elev faller ut i vannet uten andre skader: Få elev raskt opp av vannet og skift snarest til tørre klær
- Kutt-/bruddskader som følge av fall: Grunnleggende førstehjelp og eventuelt kontakt 113
- Elev svømmer for langt ut: Lærer prøver enten å svømme etter eller går langs land for å få kontakt med elev
- Ved drukningsulykker:
 - Kontakt 113
 - Få annen lærer til å ivareta sikkerheten for de øvrige elevene.
 - Få alle opp av vannet og plasser disse på et trygt sted
 - Tilsynsansvarlige dykker til bunnen for å hente vedkommende opp på land. Start umiddelbart livreddende førstehjelp

Rappellering

Risiko:

- Fall fra rappelleringsvegg fordi elever beveger seg for nær farlig område
- Sikringsarbeid gjennomføres ikke på tilstrekkelig god måte og fører til fall underveis i rappellering
- Skader underveis i rappelleringen (skade på hode, kne osv)
- Klemskader (taubrems, karabinkroker osv)
- Svikt i utstyr - skade på tau, seler, karabinkroker osv
- Personer setter fast håret i taubrems
- Person sklir under rappellering - ikke egnet fottøy

Forebygging:

- Minimum 15 elever per lærer
- Nøye oppfølging og vedlikehold av utstyr
- Nøye utarbeidede rutiner for oppførsel på rappelleringsberg
- Opptegnede grenser for hvor en kan oppholde seg uten sikring
- Gode sikringsrutiner
- Nøye innføring i rappelleringsteknikk og bruk av utstyr. Informere om risiko ved feil bruk av utstyr
- Lærer gjennomfører alltid kameratsjekk på hver enkelt elev på ALLE rundene. Har og kontakt med kameratsikrer på bakken før man gir klarsignal for rapell
- Første runde med rappellering gjennomføres med 1 elev i gangen. Fra andre runde kan man sende inntil 4 ned i gangen
- Påse at personer med langt hår bruker hårstrikk
- Sjekk skotøyet til de som klatrer. Om person har sko uten god friksjon, anbefales det å rappellere barfot

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Mobil for å kunne tilkalle hjelp, og om nødvendig 113 ved ulykke

Isfiske

Risiko:

- Elever/lærere går gjennom isen.
 - Blir våt og kan få forfrysning
 - Drukning
- Skader knyttet til isbor - kuttskader. Mulighet for alvorlige kuttskader
- Skader knyttet til fiskekrok - krok fester seg i klær, hud eller i øyet
- Kutt ved bruk av sløyekniv
- Elevene faller og sklir på grunn av glatt underlag
 - Skrubbsår
 - Hodeskader

Forebygging:

- Nøye kontroll av isens tilstand før elever kan gå ut på isen. Måle isens tykkelse og sjekke området for åpne råker, sprekker, og etablerte hull i isen
- Avgrense området elever får oppholde seg på, med tau og kjepler
- Nøye gjennomgang med elevene:
 - Bruk av utstyr
 - Faren for skader som kan oppstå
- * Isbor plasseres alltid stående når man er ute på isen
- * Skjærbeskyttelse benyttes når isbor ikke er i bruk
- * Pilkestenger legges tilbake i kasse, med krok festet, etter endt bruk
- * Unngå løping på isen
- * Gjennomgå bruk av sløyekniv
- * Førstehjelpsskrin.
- Annet viktig utstyr:
 - Tang for å klippe av kroker
 - Ispigger og kasteline
- Naturskolelærere gjennomgår sikringsrutiner for is
- Naturskolelærerne må
 - ha godkjent livredningskurs for aktivitet i vann
 - innarbeide rutiner for berging

Tiltak ved avvik (uhell):

- Person går gjennom isen eller faller gjennom stort hull:
 - Få de andre elevene bort fra utrygg is, og inn på trygt område snarest mulig.
 - Kontakt 113 om nødvendig
 - Forsøk å nå frem til elever som ligger uti vannet ved hjelp av ispigge og evt kasteline
 - Ved behov, utfør livreddende førstehjelp
 - Reddet person må skifte til tørre klær. Plasseres i oppfyrt lavvo eller i fjellduk
 - Kuttskader og sår behandles med grunnleggende førstehjelp ut fra skadeomfang. Store sår forbindes med det man har for hånden. Tang benyttes for å klippe av krok som setter seg fast i klær eller hud
 - Ved mistanke om alvorlig hodeskade etter fall på is, må vedkommende legges i stabilt sideleie. Gjennomfør gjenoppliving om nødvendig. Ring evt 113.

Sportsklatring på topptau - lærer sikrer elevene

Risiko:

- Fall fra store høyder som i verste fall kan medføre død eller alvorlige personskader. * Klatrer knyter seg ikke riktig inn i tau, eller tar på seg sele feil
- * Feil bruk av taubrems
- Tau ikke tredd riktig gjennom toppanker
- Fall relatert til sikringsarbeidet
- * For mye slakk på tau, sikrer holder ikke to hender på bremsetau, ikke riktig bremsegrep
- Svikt i utstyr
- Skade på tau, seler, karabiner, osv
- Elever som venter på klatretur, faller fra høyder:
 - Forsøker å klatre uten å være bundet inn i tauet
 - Klatrer opp på berg og stup i nærheten av klatrefeltet
- Hodeskader forårsaket av steinsprang, eller av steinblokker som løsner
- Fall fra større høyder kan medføre store skader - i verste fall dødsfall eller store bruddskader

- Dersom kameratsjekk og sikringsrutiner gjennomføres riktig, er skaderisikoen ved sportsklatring svært liten

Forebygging utføres av den/de som har primæransvar for aktiviteten:

- Minst to naturskolelærere pr 30 elever. Under klatring organiseres elevene i mindre grupper, der aktiviteten kombineres med andre aktiviteter
- Naturskolelærerne må ha gjennomført godkjent klatrekurs for sportsklatring
- Naturskolelærerne tar årlig gjennomgang av sikringsrutiner og sjekk av alt utstyr
- Naturskolelærerne fører logg for innkjøp av tau og annet utstyr, for å sikre kontroll over bruk og slitasje. Klatretau eldre enn 3 år kasseres. evnlign vask av tau og unngå kontakt med direkte sollys under lagring
- Naturskolelærerne sikrer klatrefelt for løse steiner og potensiell steinsprangfare
- Rigging av topptaufeste kontrolleres av bergge naturskolelærerne
- Alltid kameratsjekk før klatring og nøye gjennomgang sikringsrutiner. Påse at alle i gruppa benytter godkjent klatrehjelm
- Naturskolelærerne avgrens området for elever som venter på tur, for å avklare at ingen får bevege seg opp i veggen uten at de er sikret med tau
- Alltid dobbeltsjekk utstyr i forkant av aktivitet - Klatreseler skal være uten skader, skrukarabiner og taubrems funksjonstestes, og tauet skal være uten synlige skader

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Mobil for å kunne tilkalle hjelp og om nødvendig tilkalle 113 ved ulykke.
- Dersom man finner avvik eller skader på klatreutstyr og tau skal dette kasseres

Bueskyting

Risiko:

- Elev blir truffet av pil

Forebygging:

- Tett oppfølging av kompetent voksen
- Nøye innføring i hvordan buen håndteres
- Klare regler for hvordan aktiviteten skal foregå
 - Ingen skal stå foran ei linje trukket fra den som skyter, i 90 grader på skyteretning
- Tydelig avgrenset område som viser hvor den som skyter skal stå, og hvor de som venter på tur skal stå.
- Kun 1 person per blink får skyte samtidig

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp hvis nødvendig
- Den som har ansvaret for aktiviteten, har alltid mobil tilgjengelig for å kunne tilkalle hjelp om nødvendig
- Ved alvorlig ulykke kontaktes 113 hvis det ansees nødvendig
- Pil som er gått inn i kroppen eller koppsdel, skal ikke dras ut hvis det kan være fare for at pulsåre er punktert. I slike tilfelles skal eleven snarest mulig fraktes til legevakt, evt ring 113

Bandy

Risiko:

- Fall på is
- Kølle treffer medelever
- Ball eller puck treffer medelever

Forebygging:

- Elevene bruker alltid hjelm. Bandyhjelm foretrekkes, men annen hjelm kan også benyttes
- Elevene instrueres godt før spillet om at det er farlig å treffe medspillere med køller, puck eller ball

Tiltak ved avvik (uhell):

- En voksen følger alltid med når det spilles
- Nødvendig førstehjelp gis hvis nødvendig
- Elev som føler seg svimmel etter fall på isen, skal antas å ha fått hjernerystelse
- Elev bringes til lege hvis nødvendig
- Ring 113 ved bevisstløshet eller annen alvorlig skade

Bading i stamp

Risiko:

- Vannet er for varmt, og kan medføre skolding
- Pipa blir varm under fyring, og det kan medføre brannskade hvis elever kommer i berøring med den
- Elev kommer under vann og mister bevisstheten

Forebygging:

- Fritidsleder eller annen med ansvaret sjekker vanntemperaturen før bading, også med egen arm. Temperaturen bør ligge under 39 plussgrader
- Elever som skal bade, advares av voksen med ansvaret om faren for forbrenning ved berøring av pipa
- Voksen med ansvaret overvåker kontinuerlig badingen

Tiltak ved avvik (uhell):

- Ved skolding:
 - Forbrent sted holdes under kaldt vann, helst rennende, så lenge som nødvendig
 - Brannigel (brannbandasje) legges på alvorlig forbrent sted
- Forbrenning mot pipe eller ovnselement:
 - Forbrent sted holdes under kaldt vann, helst rennende, i minimum 20 minutter
 - Brannigel (brannbandasje) legges på forbrent sted, om skaden er av et visst omfang
- Elev bringes til lege ved alvorlig forbrenning
- Ved drukning: Voksen med ansvaret bringer eleven umiddelbart opp av vannet, og utfører førstehjelp. Om nødvendig HLR
- Ved alvorlig skade som hurtigst mulig må håndteres eksternt, kontaktes 113 umiddelbart

Sykling på vei

Risiko:

- Elev faller av sykkel i fart
- Elev blir truffet av møtende bil
- Bremses eller andre deler på sykkel er ødelagt og kan medføre personskade under sykling
- Sykkellulykker kan gi store skader på elever. Elevene kan få alvorlige bruddskader eller andre skader, og i verste fall omkomme

Forebygging:

- Naturskolelærerne tar årlig gjennomgang og vedlikehold av alle syklene
- Elever sykler med godkjent sykkelhjelme og refleksvest
- Alle elever utfører sikkerhetsjekk i forkant av hver sykkelturn
 - Sjekke at bremsene virker
 - Sjekke at bremsewire ikke er viklet rundt forhjul
 - Sjekke at sete er innstilt riktig
 - Sjekke at ringeklokke fungerer
- Vi går alltid ned bakken fra leirskola for å unngå fall på grusvei
- Info-skilt om "sykling pågår" settes ut i veikant når sykling starter
- Gjennomgang av sykkel-regler: Vi sykler alltid på høyre side i ei rekke, og sykler ikke forbi hverandre
- Jevnlige stopp underveis for å unngå for stor spredning i gruppa. Ved store nedkjøringer har man god avstand mellom elevene, der lærer sender en og en elev av gårde
- Alltid en voksen foran og en voksen bak. Påse at elever ikke kjører først i rekka

Tiltak ved avvik (uhell):

- Sikre skadestedet slik at eventuelt møtende biler ikke gjør større skade
- Påse at resten av elevene ivaretas på en forsvarlig måte
- Kontakte 113 hvis nødvendig
- Livreddende førstehjelp
- Forbinde kuttskader, stabilisere brudd
- Dersom man oppdager avvik på sykler, skal disse tas ut av sykkelpark og repareres så snart som mulig

Aking

Risiko:

- Elev faller under aking
- Elev krasjer i gjenstand eller med annen elev under aking
- Elev blir truffet av bil under aking (spesielt aktuelt under aking på bilvei ned fra Vatnlia)

Forebygging:

- Oppfølging av voksen, med tilstrekkelig oversikt over alle elever
- Ved aking på vei skal det alltid stå en voksen nederst for å stoppe alle biler
- Så langt det lar seg gjøre unngå aking i områder med fare for biltrafikk
- Så langt det lar seg gjøre kun drive aking bakker uten store hindringer

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke, ring 113

Spikking / bruk av kniv

Risiko:

- Elev får kuttskade
- Elev påfører annen person kuttskade

Forebygging:

- Voksentegethet som gjør at man til enhver tid har oversikt over alle elever som bruker kniv
- Elevene får alltid innføring i bruk av kniv og gjennomgang av sikkerhetsregler før aktiviteten starter
- Det brukes spikkekniver med stopper mellom skaft og blad
- God avstand mellom elevene
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113

Vedhogst / bruk av øks

Risiko:

- Elev treffer seg selv med øksa
- Elev treffer annen person med øksa

Forebygging:

- Voksnetthet som gjør at man til enhver tid har oversikt over alle elever som bruker øks
- Elevene får alltid innføring i bruk av øks og gjennomgang av sikkerhetsregler før aktiviteten starter
- Bruk av øks tilpasset elevenes alder (lette, små økser)
- Bruk av egne teknikker for hugging, som skal forbygge at elevene mister kontroll over øksas bane
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113

Da Vinci-bru

Risiko:

- Elever treffer hverandre med stokkene under bæring til "startsted"
- Klemskader under byggeprosessen
- Brua er ikke riktig konstruert og faller sammen. Elev skader seg under konstruering eller "utprøving bru". Kan i verste fall havne under store stokker

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsregler i forkant - Gå rolig og se seg for når man bærer stokkene
- Gjøre elevene oppmerksomme på faren for klemskader
- Om elevene vil balansere på bru, skal dette kun skje med lærer til stede. Kun én elev oppe på bru samtidig. Lærer kontrollerer at bru er riktig konstruert og at stokkene ikke er plassert for langt ut i "ytterkant".

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp etter behov

Bålttenning / Mat på bål

Risiko:

- Elev brenner seg under opptenning av bål eller ved "mating" av allerede igangsatt bål
- Elev faller i pågående bål
- Bål kommer ut av kontroll, og skaper skogbrann eller brann i vegetasjon
- Flamme kommer i kontakt med klær, sko eller utstyr/teltduk og skaper skader på person
- Elev får kokende vann eller fett over huden
- Skader på klær og utstyr

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsrutiner ved elever før etablering av bål
- Bål etableres på trygge plasser som stein eller sandgrunn, eller på etablert bål plass.
- Ikke tenn bål direkte på tørr lyng, i mose eller gressbakker
- Det bør være tilgang til vann i nærheten
- Unngå å fyre bål med hansker, og hold klær unna bål under bålttenning
- Unngå at elever løper i nærheten av bål
- Ved fyring i lavvo avgrensnes område nær bål eller ovn
- Friluftslovens bestemmelser om bålttenning gjelder alltid, og elevene skal få kunnskap om disse. Uavhengig av dette, unngå å fyre bål i perioder det er veldig tørt, eller i sterk vind
- Ved store elevgrupper med bål som oppgave, skal bålene plasseres i en avstand som gjør at lærer til enhver tid har kontroll over alle bålene. De bål plassene elevene lager, skal alltid godkjennes av lærer før elevene kan gå i gang med sine oppgaver

Tiltak ved avvik (uhell):

- Rikelig med kjølig/kaldt vann på forbrent kroppsdel - minimum 20 minutter
- Førstehjelp ved forbrenning. Brannbandasje med gel skal alltid være med
- Ved alvorlig skade transporteres eleven til lege.
- Ved særlig alvorlig skade: ring 113

Ferksvannøkologi / Livet i fjæra

Risiko:

- Elev faller i vannet. Blir våt, skader seg eller i verste fall drukner
- Sklir og faller på glatte steiner eller glatt svaberg. Skrubbsår, kuttskader, bruddskader eller mer alvorlige skader
- Elev kommer bort fra resten av gruppa
- Elev kommer i kontakt med brennmaneter, eller spiser ville vekster som er giftige

Forebygging:

- Elevene får innføring i faren ved å spise giftige planter
- Elevene orienteres om faren for forbrenning ved berøring av brennmaneter
- Elevene gjøres oppmerksomme på faren for at berg i strandsonen kan være glatt
- Ved aktivitet på åpent vann, skal elevene alltid ha på redningsvest - og ved kanopadling skal reglene for denne aktiviteten følges

Tiltak ved avvik (uhell):

- Normal førstehjelp
- Kameratredning dersom aktiviteten forgår fra kano

Fjelltur og topptur

Risiko:

- Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
- Elev går seg vill eller mister gruppa
- Uventede eller vanskelige værforhold

Forebygging:

- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader
- Lærere fordeler seg i gruppa for å sikre oversikt over alle elever
 - Alltid lærer i front og lærer i baktropp
- Lærerne er lokalkjente i områdene der ferdsel foregår
- Turområdet vurderes som trygt (føre, værforhold osv) før aktiviteten kan starte
- Kontinuerlige vurderinger underveis, for å sikre trygg ferdsel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde varmen hos eventuelt skadet person

Fotografering

Risiko:

- Ingen spesiell

Forebygging:

- Ingen spesiell

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp etter behov

Gruvedrift og geologi

Risiko:

- Fallulykker eller at elever går seg vill på vei inn til gruva. Se under fjelltur og topptur for dette.
- Steinsprang på vei opp til gruva.
- Stein og is-sprang ved innsteget til gruva.
- Bratt skråning som må forseres på vei opp til gruva og på vei ned.
- Potensielt glatt og sleipt på sommerstid, samt en del hull i terrenget elevene kan klemme føttene på eller ramle nedi. Mye stein som løses ut når store grupper beveger seg opp skråningen
- Inne i gruva kan fallskader oppstå, eller elever kan skalle hodet mot fjellvegg

Forebygging:

- Unngå bruk av gruva i barmarks-sesongen, grunnet faren for steinsprang. I vintersesongen må føreforhold vurderes fra gang til gang. Ved store nedbørsmengder og mildvær bør gruva unngås på grunn av fare for steinsprang og is fra fjellside lengre opp
- Bruk av hjelm og hodelykt påbudt inne i gruva. Unngå at noen løper inne i gruva
- Kontrollert "nedaking" når vi er ferdige i gruva. Påse at vi aker eller går rolig ned en og en for å unngå at vi aker på hverandre, unngå steinsprang

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp

Grottetur

Risiko:

- Turen inn til grotta:
 - Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
 - Elev går seg vill eller mister gruppa
 - Uventede eller vanskelige værforhold
- Elev trækker seg våt og forfryser seg eller får frostskafer
- **Singelholer:**
- Ved rappellering ned i grotta:
 - Fall fra rappelleringsvegg fordi elever beveger seg for nær farlig område
 - Sikringsarbeid gjennomføres ikke på tilstrekkelig god måte og fører til fall underveis i rappellering
 - Skader underveis i rappelleringen (skade på hode, kne osv)
 - Klemskader (taubremser, karabinkroker osv)
 - Svikt i utstyr - skade på tau, seler, karabinkroker osv
 - Personer setter fast håret i taubremser
 - Person sklir under rappellering - ikke egnet fottøy
- Elev blir veldig redd, får klaustrofobi eller opplever ubehag inne i grotta.
- Elev setter seg fast i grottens åpning
- **Svarthammarholer:**
- Elev går feil vei, kommer bort fra resten av gruppa inne i grotta
- Fallskader på glatte steiner, eller fall ned fra store høyder
- Steinsprang eller store steiner som løses ut fra tak. Skade på elev eller at grotteåpning sperres
- **For begge grotter:**
- Elev ødelegger klær og utstyr, på grunn av åling, kryping eller at de hefter seg fast i skarpe steiner, osv

Forebygging:

- **Svarthammarholer:**
- Grotting bare i høstsesongen. Årlig risikovurdering av forhold inne i grotta, før høstsesongen starter. Ved usikkerhet kontaktes ekstern ressurs
- Områder som ansees som usikre, skal uansett unngås med god margin
- Lærer som gjennomfører turen, skal ha god kjennskap til grotta på forhånd. Vite om farlige områder, etablere sikkerhetssoner der det er nødvendig, og unngå områder med fare for steinsprang og steinras inne i grotta.
- Gjennomgå "Grotteregler" med elever. - Ikke lov å forlate gruppa. Alle holder seg til gruppa til enhver tid, og følger den vei lærer legger opp til. Ikke velge å gå egne veier
- Alltid lærer foran og lærer bak. Ikke mer enn 25 elever inne i gruppa samtidig.
- Når alle er ute av grotta, og også inne i grotta ved behov, skal det foretas opptelling av elevene for å sikre at alle er kommet ut
- Lærer skal alltid ha med seg minimum to fungerende lommelykter, ei hodelykt og ei håndlykt. Samt ekstra batterier til de ulike lyktene.
- Hjelm og hodelykt nødvendig hos alle, samt klær egnet for grotting. Informere i forkant om at man må regne med skitne klær og at rifter og kutt i klær kan oppstå.

Tiltak ved avvik (uhell):

- Ved skade skal eleven om nødvendig legges i varmeteppe/fjellduk
- De andre elevene holdes samlet
- Felles og kontrollert evakuering ut av grotta
- Lærer har alltid mobiltelefon med seg. Når alle er ute av grotta, ringer lærer etter hjelp, hvis det vurderes som nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113

I vedskogen

Risiko:

- Elev treffer seg selv med øksa
- Elev treffer annen elev/voksen med øksa
- Elev får tre over seg under felling

Forebygging:

- Tilstrekkelig voksentetthet som gjør at man til enhver tid har oversikt over alle elever
- Elevene får alltid innføring i bruk av øks og gjennomgang av sikkerhetsregler før aktiviteten starter
- Bruk av øks tilpasset elevenes alder (lette, små økser)
- Bruk av egne teknikker for hugging, som så langt det lar seg gjøre hindrer at elevene mister kontroll over øksas bane
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin for å begrense skadene ved kutt

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne tilkalle hjelp hvis det vurderes som nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113

Kart og kompass

Risiko:

- Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
- Elev går seg vill eller mister gruppa
- Uventede eller vanskelige værforhold

Forebygging:

- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader
- Lærerne er lokalkjente i områdene der ferdsel foregår
- Turområdet vurderes som trygt (føre, værforhold osv) før aktiviteten kan starte

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde varmen hos eventuelt skadet person
- Hvis elev går seg bort, skal skolens beredskapsplan følges. I korthet:
 - Leirskolens personale organiserer leteaksjon.
 - Blir dette resultatløst, kontaktes politiet på 112.

Overleve i naturen

Bål

Risiko:

- Elev brenner seg under opptenning av bål eller ved "mating" av allerede igangsatt bål
- Elev faller i pågående bål
- Bål kommer ut av kontroll, og skaper skogbrann eller brann i vegetasjon
- Flammer kommer i kontakt med klær, sko eller utstyr/teltduk og skaper skader på person
- Elev får kokende vann eller fett over huden
- Skader på klær og utstyr

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsrutiner ved elever før etablering av bål
- Bål etableres på trygge plasser som stein eller sandgrunn, eller på etablert bål plass.
- Ikke tenn bål direkte på tørr lyng, i mose eller gressbakker
- Det bør være tilgang til vann i nærheten
- Unngå å fyre bål med hansker, og hold klær unna bål under båltenning
- Unngå at elever løper i nærheten av bål
- Ved fyring i lavvo avgrensens område nær bål eller ovn
- Friluftslovens bestemmelser om båltenning gjelder alltid, og elevene skal få kunnskap om disse. Uavhengig av dette, unngå å fyre bål i perioder det er veldig tørt, eller i sterk vind
- Ved store elevgrupper med bål som oppgave, skal bålne plasseres i en avstand som gjør at lærer til enhver tid har kontroll over alle bålne. De bål plassene elevene lager, skal alltid godkjennes av lærer før elevene kan gå i gang med sine oppgaver

Tiltak ved avvik (uhell):

- Rikelig med kjølig/kaldt vann på forbrent kroppsdel - minimum 20 minutter
- Førstehjelp ved forbrenning. Brannbandasje med gel skal alltid være med
- Ved alvorlig skade transporteres eleven til lege.
- Ved særlig alvorlig skade: ring 113

Øks

Risiko:

- Elev treffer seg selv med øksa
- Elev treffer annen person med øksa

Forebygging:

- Voksnetthet som gjør at man til enhver tid har oversikt over alle elever som bruker øks
- Elevene får alltid innføring i bruk av øks og gjennomgang av sikkerhetsregler før aktiviteten starter
- Bruk av øks tilpasset elevenes alder (lette, små økser)
- Bruk av egne teknikker for hugging, som skal forbygge at elevene mister kontroll over øksas bane
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113

Kniv

Risiko:

- Elev får kuttskade
- Elev påfører annen person kuttskade

Forebygging:

- Voksnetthet som gjør at man til enhver tid har oversikt over alle elever som bruker kniv
- Elevene får alltid innføring i bruk av kniv og gjennomgang av sikkerhetsregler før aktiviteten starter
- Det brukes spikkekniver med stopper mellom skaft og blad
- God avstand mellom elevene
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113

Stormkjøkken

Risiko:

- Brannskader i forbindelse med gasstening/bruk av fyrstikk
- Skader på klær og utstyr
- Brannskader i forbindelse med varmt vann eller varm mat.

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsrutiner for bruk av stormkjøkken med elevene
- En lærer er alltid til stede under tenning av stormkjøkken
- Det unngås å bruke hansker og klær som står i fare for å ta fyr under tenning av stormkjøkken
- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde eventuelle skadde varme

Tegne med kullstift

Risiko:

- Elev brenner seg under opptenning av bål eller ved "mating" av allerede igangsatt bål
- Elev faller i pågående bål
- Bål kommer ut av kontroll, og skaper skogbrann eller brann i vegetasjon
- Flammer kommer i kontakt med klær, sko eller utstyr/teltduk og skaper skader på person
- Elev får kokende vann eller fett over huden
- Skader på klær og utstyr

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsrutiner ved elever før etablering av bål
- Bål etableres på trygge plasser som stein eller sandgrunn, eller på etablert bål plass.
- Ikke tenn bål direkte på tørr lyng, i mose eller gressbakker
- Det bør være tilgang til vann i nærheten
- Unngå å fyre bål med hansker, og hold klær unna bål under båltenning
- Unngå at elever løper i nærheten av bål
- Ved fyring i lavvo avgrenses område nær bål eller ovn
- Friluftslovens bestemmelser om båltenning gjelder alltid, og elevene skal få kunnskap om disse. Uavhengig av dette, unngå å fyre bål i perioder det er veldig tørt, eller i sterk vind
- Ved store elevgrupper med bål som oppgave, skal bålene plasseres i en avstand som gjør at lærer til enhver tid har kontroll over alle bålne. De bål plassene elevene lager, skal alltid godkjennes av lærer før elevene kan gå i gang med sine oppgaver

Tiltak ved avvik (uhell):

- Rikelig med kjølig/kaldt vann på forbrent kroppsdel - minimum 20 minutter
- Førstehjelp ved forbrenning. Brannbandasje med gel skal alltid være med
- Ved alvorlig skade transporteres eleven til lege. Ved særlig alvorlig skade: ring 113

Teltliv om sommeren og om vinteren

Risiko:

- Sammensatt - varierende etter type friluftsliv

Forebygging:

- Sammensatt - varierende etter type friluftsliv

Tiltak ved avvik (uhell):

- Sammensatt - varierende etter type friluftsliv

Spiselige urter, nyttevekster, sopp og bær

Risiko:

- Elev spiser giftige planter, sopp eller bær
- Ubehag, mageproblemer og i verste fall alvorlig forgiftning

Forebygging:

- I forkant av opplegg setter lærer seg godt inn i hvilke arter av giftige vekster som finnes
Lærer kontrollerer alle vekster elever sanker under opplegg
- Unngå at elever tar med seg vekster hjem, da vi ikke vet i hvor stor grad foreldre har kunnskap om tilberedning, osv

Tiltak ved avvik (uhell):

- Tiltak mot forgiftning
- Lærer har alltid med mobiltelefon slik at hjelp om nødvendig kan tilkalles. Ring 113 ved alvorlig forgiftning

Bygge og bo i snøen

Risiko:

- Ved snøhulebygging kan snøhule kollapse med elever på innsiden
- Dette kan i verste fall føre til kvelning, hypotermi, skader under redning (elev blir truffet av spade f.eks)

Forebygging:

- Voksantetthet som sikrer god oversikt over alle elever og hyppig tiltak ved ulykker
- Lett tilgjengelig førstehjelpsskrin og fjellduk for å begrense skader
- Lærere med kompetanse i emnet
- Nøye vurdering av føre- og værforhold før aktiviteten igangsettes

Tiltak ved avvik (uhell):

- Ved skade skal eleven om nødvendig legges i varmeteppe/fjellduk
- Førstehjelp, og om nødvendig HLR
- Lærer har alltid med telefon for å kunne tilkalle hjelp hvis det vurderes som nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113

Skikurs / Skitur

Risiko:

- Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
- Elev går seg vill eller mister gruppa
- Uventede eller vanskelige værforhold
- Hypotermi

Forebygging:

- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader
- Lærere fordeler seg ut i gruppa for å sikre oversikt over alle elever - Alltid lærer i front og lærer i baktropp
- Lærerne er kjente i områdene ferdsel foregår
- Turområdet vurderes som trygt (føre, værforhold osv) før aktiviteten igangsettes
- Kontinuerlige vurderinger gjøres underveis, for å sikre trygg ferdsel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne tilkalle hjelp om nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde eventuelle skadde varme

Bruk av stormkjøkken

Risiko:

- Brannskader i forbindelse med gasstenning/bruk av fyrstikk
- Skader på klær og utstyr
- Brannskader i forbindelse med varmt vann eller varm mat.

Forebygging:

- Gjennomgå sikkerhetsrutiner for bruk av stormkjøkken med elevene
- En lærer er alltid til stede under tenning av stormkjøkken
- Det unngås å bruke hansker og klær som står i fare for å ta fyr under tenning av stormkjøkken
- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde eventuelle skadde varme

Trugetur

Risiko:

- Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
- Elev går seg vill eller mister gruppa
- Uventede eller vanskelige værforhold
- Hypotermi

Forebygging:

- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader
- Lærere fordeler seg ut i gruppa for å sikre oversikt over alle elever - Alltid lærer i front og lærer i baktropp
- Lærerne er kjente i områdene ferdsel foregår
- Turområdet vurderes som trygt (føre, værforhold osv) før aktiviteten igansettes
- Kontinuerlige vurderinger gjøres underveis, for å sikre trygg ferdsel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne kontakte hjelp hvis det vurderes som nødvendig.
Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde eventuelle skadde varme

Vinterbiologi

Risiko:

- Fall og andre ulykker knyttet til ferdsel i kupert terreng (brudd, vridninger, kuttskader osv)
- Elev går seg vill eller mister gruppa
- Uventede eller vanskelige værforhold
- Hypotermi

Forebygging:

- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader
- Lærere fordeler seg ut i gruppa for å sikre oversikt over alle elever - Alltid lærer i front og lærer i baktropp
- Lærerne er kjente i områdene ferdsel foregår
- Turområdet vurderes som trygt (føre, værforhold osv) før aktiviteten igangsettes
- Kontinuerlige vurderinger gjøres underveis, for å sikre trygg ferdsel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp
- Lærer har alltid med telefon for å kunne tilkalle hjelp om nødvendig. Ved alvorlig ulykke: 113
- Fjellduk/varmeduk medbringes for å holde eventuelle skadde varme

Bordtennis

Risiko:

- Ingen spesielle

Forebygging:

- Ingen spesielle

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp om nødvendig

Airhockey

Risiko:

- Ingen spesielle

Forebygging:

- Ingen spesielle

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp om nødvendig

Fotballspill

Risiko:

- Ingen spesielle

Forebygging:

- Ingen spesielle

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp om nødvendig

Biljard

Risiko:

- Ingen spesielle

Forebygging:

- Ingen spesielle

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp om nødvendig

Håndarbeid

Risiko:

- Brannskade ved aktiviteter som innebærer varme (f eks under produsering av armbånd)
- Ellers liten sjanse for alvorlig skade

Forebygging:

- Gjennomgang av sikkerhetsrutiner med elevene
- Førstehjelpsskrin lett tilgjengelig for å begrense skader

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp

Kjøkkenvakt

Risiko:

- Brannskade ved kontakt med varme væsker
- Brannskade ved kontakt med stekebrett og varmt kjøkkenutstyr
- Skade ved bruk av skarpe kniver

Forebygging:

- Det skal være tydelig avgrensning på gulvet, i form av markeringstape. Avgrensningen skal være mellom ufarlig areal og areal der kroppsskade kan oppstå
- Eleven skal ikke håndtere varme væsker, utover det som går i et normalt drikkekrus eller i egen termos
- Elevene skal ikke være i kontakt med skarpe kniver

Tiltak ved avvik (uhell):

- Førstehjelp skal gis ved brannskade, i form av mengder kaldt vann eller brannengel
- Ved alvorlig brannskade skal eleven ha legebehandling

Renhold

Risiko:

- Rengjøringsmidler kan komme i kontakt med øynene

Forebygging:

- Rengjøringsmidler unngås i størst mulig grad
- Rengjøringsmidler som brukes, skal være milde og ikke kunne medføre personskaade

Tiltak ved avvik (uhell):

- Vask øynene med rikelig mengde vann
- Skyll øynene med øyeskylle-oppløsning, og bruk øyeskylle-glass. Skal alltid finnes i tilgjengelig førstehjelpskoffert

Fisking

Risiko:

- Krok kan sette seg fast i huden
- Ved sløyning kan kuttskade med kniv oppstå

Forebygging:

- Normal forsiktighet ved håndtering av kroker
- Eleven instrueres om å være påpasselig og unngå andre personer bak seg når det skal kastes med sluk

Tiltak ved avvik (uhell):

- Naturskolepedagog har alltid med seg tang, kniv og førstehjelp ved aktiviteter som inkluderer fisking. Dette kan være multiverktøy og lommeapotek

Fotballspill

Risiko:

- Liten sjanse for alvorlig skade

Forebygging:

- Ingen spesielle instruksjoner, utover vanlig forsiktighet
- Forstuing av ankel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Ved forstuet ankel: evt støttebandasje på stedet
- Sjekk hos lege ved mer alvorlig skade

Andre ballspill

Risiko:

- Liten sjanse for alvorlig skade

Forebygging:

- Ingen spesielle instruksjoner, utover vanlig forsiktighet
- Forstuing av ankel

Tiltak ved avvik (uhell):

- Ved forstuet ankel: evt støttebandasje på stedet
- Sjekk hos lege ved mer alvorlig skade

Badminton

Risiko:

- Treffe hode eller ansikt med racket
- Treffe ansikt eller øye med flua

Forebygging:

- Elevene instrueres om å være forsiktige med racketen, og unngå å treffe andre med den

Tiltak ved avvik (uhell):

- Skade må tas hånd om av medfølgende lærer/voksen
- Generelt liten sjanse for skade

Dart med spisse piler

Risiko:

- Få pila i øyet
- Treffe kroppen

Forebygging:

- Elevene instrueres til å forsikre seg om at ingen personer befinner seg mellom pilkaster og blink

Tiltak ved avvik (uhell):

- Skade må tas hånd om av medfølgende lærere eller naturskolas ansvarlige

Dart for innebruk

Risiko:

- Få pila i øyet

Forebygging:

- Ingen spesiell instruks utover vanlig forsiktighet ved aktivitet

Tiltak ved avvik (uhell):

- Skade må tas hånd om av medfølgende lærere eller naturskolas ansvarlige
- Generelt liten fare for skade

Servering av mat

Risiko:

- Matforgiftning
- Allergisjokk

Forebygging:

- All varmebehandlet mat håndteres i tråd med Mattilsynets forskrifter
- Mat med utgått dato serveres ikke
- Medfølgende lærer må før oppholdet alltid oppgi eventuelle allergier hos elever eller voksne

Tiltak ved avvik (uhell):

- Mattilsynet og/eller lege kontaktes ved mistanke om alvorlig matforgiftning
- Allergiske reaksjoner behandles av medfølgende lærer etter egen avtale gjort mellom elevens foreldre og medfølgende lærer
- Legevakt kontaktes, evt 113 ved alvorlige anfall

Ved farer for smitte

Risiko:

- Elever smitter hverandre under overnatting
- Elever blir smittet under måltid
- Elever blir smittet ved aktiviteter

Forebygging:

- Renhold:
 - Toaletter med håndvask rengjøres 2 ganger pr dag
 - Steder der elevene kan ventes å legge hendene på, som dørhåndtak, stolrygger osv rengjøres 1 gang pr dag
 - Lokalene vaskes ned etter et smitteutbrudd
- Overnatting: Ved særlig sterk smitte kan leirskoleukene eventuelt kjøres med 1 klasse fordelt over 3 hytter
 - Mulighet for 2 elever pr rom, med 2 meter mellom liggeplassene
 - Spritdispenser ved utgangen. Ellers vaskes med vann og såpe
- Bispising/Hovedhuset:
 - 1. etasje:
 - Spritdispenser settes opp utenfor begge garderobene
 - Spritdispenser settes opp utenfor aktivitetsrommet
 - 2. etasje:
 - Spritdispenser skal stå ved inngangen til matsalen
 - Spritdispenser skal stå ved inngangen til kjøkkenet
 - Elevene deles i grupper på maks 15 elever. Disse utgjør ei faste grupper, og skal holdes samlet under alle måltider
 - Gruppene inntar måltid i matsalen på omgang
 - Evt organiseres klasserommet som et atskilt rom for bispising
 - Koldtbord erstattes med varmebehandlet mat
 - Tørrmat (frokost og kvelds) holdes i separate oppbevaringskasser, slik at ei mindre gruppe på maks 5 personer hele tiden har maten sin samlet i merket kasse
 - Serveringsbestikk betjenes ikke av elevene
 - Flest mulig av måltidene organiseres utendørs, når det er mulig og ansees som det sikreste alternativet
- Undervisning/aktiviteter:
 - Elevene oppfordres til å holde minimum 1-2 meter mellom hverandre
- Smittet(e) elever bor på Stua, atskilt fra andre elever, inntil de kan hentes av separat transport
- Aktuelt tiltak vil variere sterkt etter hva slags smitte det er snakk om
- Ved alvorlig smitte følges råd/pålegg gitt av helsemyndighetene